Dawid Livingstone

hans person och missionsverksamhet.

Efter säkra källor af
E. K.

Andra genomsedda upplagan.
Med porträtt.

Stockholm, Evang. Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition.

Texten tryckt hos Almqvist & Wiksells Boktryckeri-Aktiebolag,
1890.
Omslag o. titelblad tryckta i Centraltryckeriet, Stockholm,
1903.

Preface to the Electronic Edition

No, *we* did not spell **David Livingstone's** name wrong. This is how it was **printed in this book**. This is a Swedish abbreviated translation by Elisabeth Kjellberg (1821-1914) of William Garden Blaikie (1820-1899), *The personal life of David Livingstone. Chiefly from his published journals and correspondence in the possession of his family*, London, 1880, 2nd edition 1881 (525 pages). The Swedish text (150 pages) was first published in 1882, with a 2nd edition in 1890. The latter was republished with a new title page in 1903, and a copy of that edition was digitized for **Project Runeberg**.

Förord till den elektroniska utgåvan

Nej, det är inte vi som stavat fel till **David Livingstones** namn. **Det står så i den tryckta boken**. Den märkliga stavningen med W hör nog till det vacklande svenska språkbruket på 1890-talet och till frakturstilen.

Författarsignaturen E. K. står för **Elisabeth Kjellberg** (1821-1914), redaktör för *Läsning för hemmet*, där biografin över David Livingstone trycktes första gången 1882. Andra utgåvan trycktes 1890 av Almqvist & Wiksell i Uppsala (**Libris post 495827**). Det här avbildade exemplaret har en textinlaga från den tryckningen, som dock har försetts med en ny titelsida och givits ut på nytt av Evangeliska fosterlandsstiftelsen år 1903.

Enligt fotnoten på **första textsidan** är innehållet i sin helhet hämtat ur biografin av skotske prästen **William Garden Blaikie**, *The personal life of David Livingstone. Chiefly from his published journals and correspondence in the possession of his family*, London, 1880, andra utgåvan 1881 (525 sidor). Man torde alltså med rätta kunna kalla den svenska texten en förkortad översättning.

Den lilla volymen avslutas med ett stycke från David Livingstones efterlämnade papper, *Om "Missionärens uppoffringar"*.

Projekt Runebergs digitala faksimilutgåva togs fram i november 2003.

"Mäktigare kan ingen predika än med lif och gerning. -- Sådana gestalter som Lincoln, Garfield, Vinet och Liwingstone, segerwinnare på skilda fält, hafwa att lära oss en hög konst: det menniskoälskande arbetets gudstjenst. I all synnerhet rekommenderas i detta afseende den förträffliga skildringen öfwer Liwingstone, Afrikas apostel, en midt i det 19:de seklet inryckt Paulusfigur af sjelfuppoffrande Kristustro."

Pontus Wikner.

Af Dawid Liwingstone [1].

Det är någonting att wara en missionär! Morgonstjernorna sjöngo tillsamman och alla Guds söner jublade af fröjd, då de första gången skådade den jord, det arbetsfält, som den förste missionären hade att intaga. Den store och fruktanswärde Guden, inför hwilken englarna skyla sina ansigten, hade en enda Son, och han sände honom till jordens bebodda delar såsom en missionär och läkare. Det är någonting att wara en efterföljare -- ehuru swag och ringa -- i spåren af den störste lärare och ende mönster-missionär, som någonsin blifwit sedd af menniskor. Och nu, då han är allas hufwud, konungars Konung och herrars Herre, hwilket uppdrag, hwilket kall kan likna det, som missionären erhåller af honom? Må det tillåtas mig att uppmana alla unga män med uppfostran och bildning att wid öfwerwägandet af sin lefnadsbana kasta en blick på missionärens arbete! Wi sätta det högt och hålla det för en ära.

Missionären utsändes från kyrkorna såsom deras budbärare, sedan han undergått sin pröfning och blifwit antagen af ett wisst antal kristliga lärare, hwilka på grund af deras eget personliga wärde och deras egna insigter blifwit upphöjda till styresmän öfwer upplyfta församlingar i landet, och hwilka ej kunna hafwa andra bewekelsegrunder för missionärens antagande än att wilja befordra en werksam och lifaktig mission och skaffa dugliga arbetare dertill. Ingen må tänka, att dessa lärare och prester antaga någon missionselev på grund af hans rekommendationer, huru warma dessa än må hafwa warit; det är elevens eget ådagaläggande af sin duglighet, som afgör saken, och den antagne missionären kan gå ut till hednalandet förwissad om, att i styrelsemännens antagande äga en fullmakt, som står wida öfwer ett apostlabref från erkebiskopen af Canterbury eller till och . med från Vatikanen i Rom. En missionär kan säkerligen icke underskatta det ordinationsbetyg, som blifwit lagdt i hans hand.

Men hwad betyder den sorgfulla klagan, som alltför ofta bryter fram från hans wänkrets? De tårar, som fällas, kunde wara berättigade, om han skulle gå till Norfolks-ön på regeringens bekostnad **[2]**. Och se, ibland instämma äfwen missionärerna sjelfwa i denna samma klagoton. Dowers hwita kalkklippor blifwa oändligt kära för dem, ehuru de förr aldrig frågat efter hela massor af kalksten. Patetiska utgjutelser öfwer huru deras ben skola hwila wid en fremmande strand kunna nedskrifwas af nyblifna missionärer, som förr aldrig ens tänkt på sina bens öde i det egna hemlandet (benstoft älskas ingenstädes, tro wi). Och slutligen är det de oupphörliga talen och handwridningarna öfwer "missionärens uppoffringar". Det är som om han skulle gå åstad för att hängas i stället för att förkunna Krifti heliga evangelium! Är det så wi skola tjena honom, som -- ehuru rik -- blef fattig för wår skull? Det ligger så mycket i sättet att gifwa. Somliga utdela sina gåfwor på ett så nådigt sätt, eller ock liksom wille de fördubbla det gisnas wärde inför de emottagande. Från andra kan en gåfwa komma såsom ett slag i ansigtet. Äro wi icke saker till en stor synd, om wi bemöta wår Herre Jesus med mera wårdslöshet och förakt än wi kanske skulle bemöta wåra fattighjon? Wi stereotypisera ordet kärlek i wårt språk till betydelse af ett flags skatteutgift för Jesu heliga sak. "Så många barmhertighetswerk, -- jag står ej ut med dem!" Är det ej otillbörligt att wända sådana ord mot Jesus, liksom wore han en stackars tiggare, och dertill en owärdig sådan? "Hans äro alla djur i skogen och boskapen på bergen"; -- "hans är allt silfwer och guld och hela jordens krets med allt hwad deruti är"; och "Lammet, som slagtadt wardt, är wärdigt att taga lof och pris". Wi bemöta honom illa! Många af det manliga slägtet kunna antaga gamla pjunkiga qwinnors talesätt i närwaro af honom, för hwilken Österlandets wise nedföllo och tillbådo, ja -- uppläto sina håfwor och skänkte honom guld, rökelse och myrrham. Och de gåfwo sina gåfwor så som hade de gifwit sitt "allt". Det är i hög grad owärdigt att förstora och upphöja det lilla,

wi göra för honom, genom att kalla det "uppoffring". Han will hafwa ett willigt sinne, ett kärleksfullt hjerta och en glad lydnad; och skulle wi icke kunna gifwa detta till honom, som gjorde sin Faders wilja i wår frälsningssak till sin mat och sin dryck -- ända in till sitt lifs slut, då han uppgaf sin anda på korset?

Hundratals unga män lemna årligen Englands kuster såsom kadetter. Alla deras wänner glädja sig wid att weta dem bära wår drottnings fullmakt och order. När någon wigtig och med fara förenad expedition förberedes af regeringen, anmäla sig friwilliga deltagare till wida större antal än som kan emottagas. Wid förslaget att utsända en hop modiga män för att uppsöka John Franklin, erbjödo sig så många officerare att medfölja expeditionen, att alla fartygen kunde hafwa bemannats och fyllts endast af sådana. Och hur många tusen menniskor hafwa ej rusat hän till Kalifornien för att under flerfaldiga pröfningar söka efter guld. Hur många män hafwa ej lemnat sina hustrur och familjer. Hur många män hafwa ej måst slita sig ifrån ett kärt hem för att lida, arbeta och förgås af köld och hunger på wägen till Indien (the owerland route). Hur många nedsjönko ej af feber och utmattning wid stränderna af Sacramento. Likwäl har icke ett ord om "uppoffring" åhörts i fråga om alla desse. Men hwarför skola då wi anse för "uppoffring" allt hwad wi göra för wåra själars Herre och frälsare? Talet om uppoffring härwidlag är skamligt och hedniskt....

Det är någonting att wara en missionär! En sådan är ibland, under tider af ängslan och oro, böjd för att tro sig bortglömd. Men för hwem uppsändes det wäl mera bön och förbön? -- bön från den tysta kammaren, bön från många själar, som Gud endast känner. Mr. Moffat träffade i England personer, som hade haft hans mission till sitt särskildta böneämne i mer än tjugu års tid, och ehuru de ej woro personligen bekanta med honom. Under de första långa femton åren af hans tid i Afrika, hwilka ingen framgång medförde, endaft arbete och sorg, hade desse okände hållit hans händer uppe, och ho kan säga, huru ofta hans själ blifwit uppfriskad i följd af deras böner!

Det är någonting att wara en missionär! Hjertat widgas och fylles af ädla sympatier; sekteriskt bigotteri förswinner och en ensidig ande, som kan komma oss att twifla på, om kristna, som ej fullt öfwerensstämma i trosåsigter, skola mötas i himmelen, förlorar mycket af sin eld....

Det gifwes många willrådigheter och förwecklingar, frestelser och pröfningar, som kunna leda till skada för missionärens inre lif; men dessa mötande swårigheter kunna ock förhindra hans tro från att slappna af. Han måste wandra i tron, icke i åskådningen, och ehuru himlen kan helt och hållet mörkna öfwer hans hufwud, måste han stödja sig på honom, som han icke ser, men älskar. För en kommande tid, en ärofull framtid, är det som han arbetar. Denna tid ligger framför honom alldeles såsom wi hafwa sett den höga kusten af Brasilien. Ingen wäg, ingen ingång synes der för sjömannen mellan de trädbewäxta höjderna; han seglar dock fram mot dessa, och när han slutligen går in genom öppningen wid den sockertoppsformade höjden, o, då wisar Rios hafswik en tafla, som i härlighet och skönhet ej har sin like i den öfriga werlden.

Missionären skall nedlägga sitt hufwud, och andra skola ingå i hans arbete, innan hans ideal warder förwerkligadt. Den framtid, för hwilken han arbetar, är en tid, som, ehuru wiss, ännu aldrig blifwit sedd. Jorden skall uppfyld warda af Herrens kunskap. Missionären är en såningsman för tider, som äro långt borta, men skola komma. När han predikar evangelium för ett slägte, som setat i mörkret, blifwa tecknen till menniskones sons kommande framhafda. Rättfärdighetens sol är nära horisonten. Dagen börjar gry, och han skall komma, han, hwars rätt det är att regera. Messias har stått på Zions berg i 1800 år. Han har länge wäntat på, att hans fiender skola läggas honom till en fotapall. Och må icke också wi wänta, och lyfta wåra hufwuden upp och se, att werldens återlösning drager närmare? -- Att få wara en Jesu Krifti medarbetare är en nåd öfwer all nåd. O, gudomliga kärlek, hur kall är wår kärlek till dig! Sant, missionären i wåra dagar är endast ett litet trappsteg till den stora framtiden; men hwilken förmån äger han icke! Han är känd af Gud, som är uppenbarad i köttet, rättfärdigad af Anden, sedd af englarna, predikad för hedningarna, trodd i werlden och upptagen i härligheten. Är det icke nog?

Hwem wille ej wara en missionär? Hans ädla kall är i full öfwerensstämmelse med tidsandan; och hwad som kallas tidsandan, är helt enkelt mängdens sinnesriktning åt ett och samma håll. Han går till arbetet i öfwerensstämmelse med Guds ewiga och allt omfattande rådslut. Tidsandan är nu wälwillighetens ande, och den uppenbarar sig på otaliga sätt -- i sjukwård, i "trasskolor", i arbetsinrättningar, i helsosamma reformer o. s. w. Missionärerna lefwa icke före sin tid. Deras stora tanke, att omwända werlden till Kristus, är ingen willfarelse, den är en gudomlig tanke. Kristendomen skall segra. Han är mäktig till allt, hwad han har att utföra. Det är ej "blott entusiasm" att tro ett fåtal missionärer kunna werka omwändelse bland millioner af Indiens befolkning. Hur ofta blifwa ej missionärer bortryckte af döden just då de lärt sig det okända hednaspråket! Hur ofta måste de ej återwända hem med en förstörd helsa innan de uträttat något! Hur ofta fälla de ej tårar öfwer sin egen swaghet och då de se synder hos dem, hwilka de höllo för omwända! Ja wisserligen, men denna lilla hop har dock Guds makt och wilja på sin sida. Hwem har ej beundrat Leouidas' hjelteskara wid Termopylæ? Tre hundra mot tre millioner! Japhet, med Guds wilja på sin sida, men med endast 300 män, stred mot Sem och hans 3,000,000 män. Och huru har det ej gått framåt under de sista femtio åren? Nu skryter man ej mer öfwer spioneri och förfång mot missionärer. Inga indiska gentlemen göra sig nu lustiga öfwer "den galenskapen att tro, att man kan werka omwändelse bland Indiens befolkning". Ingen mission har ännu arbetat helt och hållet förgäfwes. Wi, som endast se helt små afdelningar af Guds stora wäldiga tidrymder, inbilla oss ofta att några af dem warit förfelade, hwilka dock Gud icke anser förfelade. Eden war en fådan förfelad tidrymd i wåra ögon. Den gamla werlden, under Noaks predikande, war en sådan. Elias trodde, att det war ute med Israel. Esaias sade: "Hwem tror wår predikan, och för hwem är Herrens arm uppenbarad?" Och Jeremias önskade att hans hufwud wore watten och hans ögon en tårekälla, att han nog kunde gråta öfwer en af Guds planer för spridandet af kännedomen om Honom bland hedningarna. Om wi kunde blicka ut öfwer ett större rum af Guds tider, skulle wi ibland fröjdas, då wi nu gråta; men Gud redogör ej för oss rörande något af sina rådslut. Wi hafwa endast att förtrösta på hans wishet. Låtom oss göra wår pligt, och han skall leda allt till ett ärofullt slnt! För femtio år tillbaka kunde arbetare i missionens tjenst ej fördragas, men nu är missionen erkänd af alla såsom ett af tidens stora och berättigade werk. Gud werkar fram sin stora tanke i menniskornas hjertan, och alla folk skola se hans härlighets makt.

Låtom oss tänka högt om de wapen, som wi hafwa undfått för att fullborda wårt arbete. De äro icke köttsliga, utan andliga, och mäktiga, genom Gud, att nederslå fästen. De bestå i tro på wår ledsagare och på hans helige Andes närwaro, i ett fullt, fritt och otwunget evangelium, i det talet om korset, -- en gammal historia, men som innehåller de heligaste sanningar, som någonsin blifwit förkunnade --, hwilket tal är mäktigt att borttaga syndens fängsel, förlossa fångarna och göra dem fria. Det talet om Jasu Kristi återlösning, om hwilket Paulus sade: "Jag blyges icke wid Kristi evangelium", är gammalt, men i sin gudomliga kraft ewigt ungt. Missionsarbetet kräfwer nitälskan för Gud och kärlek till själarna. Det kräfwer bön af dem som sända, och dem som sändas, samt fast tro och förtröstan på honom, som allena är omwändelsens upphofsman och befordrare. Själar kunna ej omwändas på befallning. Stora werk och handlingar komma till stånd, omedwetet, af brinnande och twingande kärlek till Kristus, under den ödmjuka frågan: "Herre, hwad will du hafwa mig att göra?" samt under den enkla känslan att alltid göra hwad som är wår pligt att göra. Detta åstadkommer stora handlingar, men hwilka först en kommande efterwerld får skåda. Guds största handlingar i nådens rike, likasom hans majestätiska kraftrörelser i naturen, hafwa skett och ske i stillhet och uppenbara sig genom sina werkningar. De framträda såsom solen framträder och skådas wid sitt eget ljus. Guds rike kommer ej med stort uppseende, med ståt och larm. Det kommer stilla och enkelt. Luther följde den helige Andes ledning under striderna i sin egen själ. Han gjorde hwad en inre maning i hans bröst bjöd honom att göra; och se, innan han wisste det, stod han midt inne i reformationen. Så war det äfwen med Plymouth-pilgrimerna med sina predikningar tre gånger om dagen ombord på fartyget Mayflower. Utan tanke på att grundlägga ett rike, lydde de blott Andens maning och pligtens bud **[3]**. Guds mäktiga werkan i ett menniskohjerta är driffjedern och styrkan i all dess inneboende kraft, och det är endast då menniskorna följa och göra, hwad det inre andliga lifwet i samwete och hjerta bjuder dem, som de utföra stora ting för Guds rike.

Mängdens af menniskorna öfverensstämmande åsigter och riktning åt samma håll utgöra, sade wi, tidsandan.

Men tidsandan är hwarken framåtskridandets lag eller blind utweckling, den är Guds ewiga, allt omfattande afsigt och rådslut, en lära, som erkänner Guds styrande hand i allt som sker, men likwäl lemnar mensklig handlingsfrihet sitt rum. När Gud bereder en tid för en ny tanke, så blifwer denna tanke inkastad i tiden såsom ett instrnment i en kemisk lösning -- och se, kristallerna sätta sig genast och fullt deromkring. Om Gud icke bereder tiden, så har menniskan lefwat före sin tid. Huss och Wycliffe woro ropande röster i öknen för att bereda wäg för en ljusare tid; den tiden hade ännu ej kommit.

Hwem wille ej wara en missionär? "Lärarena skola lysa såsom himmelens sken, och de som många underwisa till rättfärdighet, såsom stjernor i ewighet". Arbetar ej Gud på att bereda werlden för missioner, som skola omfatta Adams hela slägt? Wäldiga ångfartyg kringsegla jordklotet. Emigrationen fortgår till en utsträckning, med hwilken forntidens beryktade korståg ej kunna jemföras. Upplysningen stiger. Ingen stor emigration har någonsin ägt rum i wår werld utan att dermed blifwit fullföljd en af Guds stora planer. Strömmen af den moderna emigrationen går nu till Western. Den märkliga sammanblandningen af menniskoracer skall leda till någonting stort. Wi tro detta, emedan werlden är i stigande till ett bättre och emedan Gud arbetar mäktigt i menniskors hjertan. Wi tro det, emedan Gud har stapat werlden till någonting stort, härligt och ärofullt.

Det skall blifwa en ärorik fullbordan, en fullkomlig seger för kristendomen. De sista femtio åren hafwa medfört underwerk. Huru underbar är icke den blandning af olika racer, som försiggått på den amerikanska kontinenten, huru underbart hafwa icke dessa racer blifwit sammansmälta till detta ena amerikanska folk -- typen och förebudet till en större sammansmältning, som kristendomen en gång skall åwägabringa, när genom dess wälsignade makt alla slägten, tungomål och folk skola warda en helig barnaskara, ett Guds husfolk. Den nuwarande allmänna wälgörenheten lofwar godt för missionärens sak i framtiden. Menniskors hjertan undergå en utwidgningsprocess. Deras sympatier taga en större utbredning. Werlden skall nedfalla för Kristus, hon skall omwändas till honom. Jorden skall warda full af Herrens kunskap, såsom wattnet uppfyller hafwet.

---

[1] Denna lilla uppsats är funnen bland Liwingstones efterlemnade papper och utwisar, kanske mer än något annat af hwad Liwingstone skrifwit, hans djupa kristliga halt och hans äkta missionärs-sinne.

[2] Ön Norfolk i Australien har warit en deportationsort för engelska fångar intill år 1860.

[3] De s. k. "pilgrimsfäderna" woro puritaner från England, 101 till antalet, och hwilka emigrerade till Massachusett i Amerika, hwarest de anlade staden Plymouth, den äldsta i Nya England, samt bildade en särskild församling: Plymouth-Kolonien. Detta skedde 1620.